

Over ver - troost - en

Zoveel soorten van verdriet.

Ik noem ze niet. dichtte M.Vasalis al. Nee, maar beter ook, want d'r is geen beginnen aan.

Het verlaten van de veilige moederschoot is al huilen geblazen.

't Is dat je dan opgevangen wordt, Bedoeld als een veelbelovende belofte: mag het zo zijn, lief mensenkind, mag het zo zijn, dat je opgevangen wordt, met warmte omhelsd als het leven je pijn doet en koude mistsluizen het zicht benemen.

Mag het zo zijn, maar de hele geschiedenis door mag het níet zo zijn, mag het niet zo zijn. Staan mensen elkaar naar het leven, in 't groot, en in 't klein:

in pestgedrag op het schoolplein tot in het verzorgingshuis aan toe.

Is er verdriet om wat maar niet lukt. Je gevangen zitten in ... en je onvermogen om daaruit te breken. Lichamelijke pijn is erg, zielepijn, hartsverdriet in stilte meegedragen ... om maar niet te spreken over de gevolgen van een wereld-en-mensen-ontwrichtend virus.

Zoveel soorten van verdriet.

Ik noem ze niet. Nee, doe maar niet, je zou er verdrietig van worden.

Maar over ver-troost-en moeten we 't wel hebben. Dat moet.

Dat was immers de belofte die we bij de geboorte meekregen: je wordt opgevangen - in handen die je vasthouden, in muziek die je troost,

in verhalen die je hart verwarmen, de kaart op de deurmat

en niet minder in het ritueel dat je 'naar de overkant' brengt, zogezegd.

Laten we het ver-troost-en in een paar punten nalopen, een paar gespreks-punten om in ieder geval een beetje 'orde' in het verdriet te scheppen, dat kan altijd helpen.

En dan **beginnen we met Job**. Job is wereldliteratuur in poëzie geschreven. God zij dank. Want verdriet, peilloos diep verdriet en dogmatiek verdragen elkaar niet. Poëzie mag een poging doen en de schrijver doet dat op grootse en eerlijke wijze. Hij schrijft vanuit zijn geloof en houdt aan God ondanks God houdt hij toch aan Hem vast.

Rondkrijgen, nee, dat lukt 'm niet, en uiteindelijk, je kunt redeneren wat je wilt, maar uiteindelijk doet hij er 't zwijgen toe. Je kunt bij deze God weglopen, passé, én je kunt zeggen: “*met* Hem ... 't gaat tegen alles in, maar *zonder* kan ik niet en wil ik niet.”

Heft dat zijn verdriet op? Nee! “(Maar) als ik spreek, trekt de pijn niet weg; als ik zwijg, blijft mijn verdriet (Job 16,6).”

Ik moet dan meteen denken aan een interview met *Manu Keirse*, Prof. dr. Manu Keirse, België, klinisch psycholoog en specialist in het omgaan met verlies en verdriet. In Trouw 24 juni 2017.

“Verlies verwerken bestaat niet”, zegt hij, “ ... Je leert wel met het verlies te leven, maar dat is iets ánders dan verwerken of aanvaarden. De meest gestelde vraag aan mij als rouwdeskundige, door de jaren heen, is:

‘Kom ik ooit dit verdriet nog te boven?

Kan ik ooit nog een dag gelukkig zijn?

En dan antwoord ik altijd: ‘Ik geloof erin. Sterven is een moment. Het verlies overleven duurt een hele tijd en het gemis zal nooit echt overgaan. Maar ooit zullen de herinneringen aan het leven van je geliefde dat moment van sterven en verdriet overstijgen.’ En dan nog deze uitspraak:

“Rouwen is niet loslaten, maar anders leren vasthouden.”

Vanuit mijn eigen ervaring ben ik 't hier van harte van harte mee eens!

Het verdriet om mijn vroeg overleden vader is nooit verdwenen.

Dat kán ook helemaal niet, het is er altijd.

Maar het is in de loop der tijd wel veranderd, veranderd in een altijd aanwezige stille onderstroom in mijn leven. Niks mis mee. Je leert met het verlies te leven doordat je het anders gaat vasthouden. Dat is één. Misschien wel de belangrijkste les van Job of was het nou Keirse?!

Twee. Job leert óók dat het voor de troosters nog een hele kunst is om ... om je mond te houden. In stilte het verdriet delen ... ja, je denkt dat je iets moet zeggen, maar geef eerst de stilte maar het woord.

Vergeet niet: Job verdroeg alles, pas toen z'n vrienden kwamen om hem te troosten, verloor hij z'n geduld! Doe maar rustig aan met die woorden. Een pan heerlijk zelfgemaakte tomatensoep kan ook heel troostrijk zijn.

Drie. Er is een uitspraak van Jezus (in Mattheüs 5,4) die nogal schuurt -om 't maar zachtjes te zeggen- met onze tijd waarin het 'genieten' zo dwangmatig omarmd wordt 'want ... het is zo voorbij', het leven.

Ik kan dan nooit nalaten om te zeggen, dat we vaak zelf niet om te genieten zijn, maar dát wil niemand dan horen.

"Zalig die treuren", zegt Jezus, *"want zij zullen vertroost worden",* zij zijn op de goede weg. Hoe lees je dat?

Het is mijn overtuiging dat de wijze waarop Jezus in God geloofde sterk werd geïnspireerd door de profeet Jesaja, en dan denk ik met name aan zijn toekomst-visioen. De troost waarin alle volken zullen delen wanneer God 'de tranen van alle aangezichten zal afwissen' (Jesaja 25,6-9), wat herhaald wordt in het troostboek Openbaring (21,4) : 'en Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen,'

Anders gezegd: *'Zalig die treuren'* betekent dan de gevoelde en geleefde solidariteit met de schroeiplekken van deze wereld in het onnoemelijke leed dat kinderen, vrouwen en mannen ont-menselijkt, vernedert en pijnigt.

Begrijp me goed. Wees dankbaar voor en omarm al het mooie en goede in deze wereld, in mensen, in flora en fauna.

Maar, als het kan, wend het gelaat niet af, kijk ook het kwaad recht in de ogen, treur om het lijden, blijf staande in de wanhoop en houd vast aan 't visioen van deze wereld omgekeerd waarin kinderen, vrouwen en mannen mogen zijn zoals bedoeld. *Zalig zij die hierom nog kunnen treuren!*

Vier. Tot nu toe ging het *over* ver-troost-en. Je kunt er *over* praten, je kunt er *over* nadenken. Maar wat als het verdriet nu je leven is binnengevallen in ziekte, in komende eindigheid, bij geliefden en vrienden, ja, bij jezelf.

Wat doe je dan met dat verdriet, waar vind je troost?, waar deel je dat verdriet?, waar ben je vertrouwd genoeg om je tranen te huilen?

Een eerste reactie is vaak, heel begrijpelijk, om weg te kruipen, terugtrekken, wat moet je zeggen als de mensen je vragen ... kan vaak niet anders, en langzaam keer je weer terug onder de mensen. Dat is ook de betekenis van het griekse woord voor 'troosten': 'iemand erbij roepen, in de kring terughalen.' En ja, dat vraagt tijd, vaak veel tijd.

Zeker in het begin kun je maar doelloos en verdwaald rondlopen

in een mist van tranen ... *anders leren vasthouden* ... dat is hard en zwaar

Troost door en via mensen. Onmisbaar in de warmte van de geborgenheid en het uitzicht dat in die geborgenheid weer kan oplichten.

Vijf. En wat kan het christelijk geloof hierin betekenen?

In verhalen en psalmen. In de woorden en gelijkenissen van Jezus.

In de Mattheüs-Passion en in kunst en literatuur.

En nee, zoals geschreven in de Nieuwsbrief, het is geen hemels doekje voor het aardse bloeden. En nee, 't is niet iets voor zielige, onzelfstandige mensen die hun kinderjaren maar niet ontgroeien en weigeren nu eindelijk eens op eigen benen te staan, los van een in de hemel geprojecteerde vaderhand.

Laten we wel wezen:

we kunnen toch moeilijk al onze voorgaande generaties afdoen als minkukels alsof het licht pas in de jaren '70/'80 is gaan schijnen. Dat is lachwekkend.

Ik stel voor dat we maar voorzichtig en behoedzaam omgaan met de troost die de christelijke traditie ons aanreikt.

Zoals al vaker gezegd: mensen die geloven, hangen niet hun verstand aan de kapstok, maar vertrouwen zich toe aan ... aan, zoals ik dat ben gaan noemen, aan de Stem die in de joodse geloofsgeschiedenis is 'opgevangen'.

De Stem die vlees en bloed werd in het leven van Jezus van Nazareth: hij werd het venster op de Onzienlijke (zo de christelijke traditie).

Hij die zich steeds terugtrok om te *bidden*, om de Naam te *zoeken* :

Ik ben die er zal zijn, nabijheid op de weg die voor hem lag.

In dat bidden, in dat zoeken vertrouw je je toe áán. Roep je om nabijheid, om hulp. Verzucht je maar dat ene woord: 'God'.

Ik denk dat 't eigen is aan ons mens-zijn om dat woord uit te roepen, ik denk dat 't met ons mens-zijn is mee-gegeven om boven onszelf uit te bidden:

*Mijn omzwerving hebt Gij te boek gesteld, doe mijn tranen in uw kruik;
zijn zij niet in uw boek? -(Ps.56,9)*

Onze tranen verzameld, geschreven en snik na snik gelezen.

Het is poëzie,

natuurlijk, maar is dat niet de taal van ons hart?! Amen.

Piet van Reenen

22-01-16